

okazało się to jednak mało skuteczne. Dopiero wszakże rozwój w latach powojennych i wprowadzenie swobodnej deklaracji przynależności narodowej doprowadziły tu do rozłączenia przynależności państwowej i języka.

Jako przykład wewnątrzpaństwowej polityki językowej na obszarze romańskim przedstawił Albert Barrera i Vidal (Lüttich) kompleksowy rozwój stosunku między językiem katalońskim i hiszpańskim w swoim referacie „Observations amicales mais critiques sur l'actuelle politique linguistique en Catalogne“ („Przyjacielskie – choć krytyczne – obserwacje na temat współczesnej polityki językowej w Katalonii“). Po pełnej zmiennych kolei losu historii renesans wieku XIX doprowadził do rozkwitu języka katalońskiego, który później – w czasach generała Franco – był systematycznie rugowany i zwalczany. Nowe czasy przyniosły politykę językową, polegającą na równouprawnieniu języka katalońskiego. Pojawiają się już nawet dalej idące żądania – usunięcia języka hiszpańskiego i zamienienia Katalonii w obszar jednojęzyczny. Te ekstremalne tendencje były przez referenta – podobnie jak niegdysiejsza frankistowska polityka językowa – oceniane krytycznie. To, że same mniejszości językowe mogą być traktowane inaczej wewnątrz jednego państwa, wykazał na przykładzie Włoch Max Pfister (Saarbrücken) w swoim referacie „Uprzywilejowane i nieuprzywilejowane mniejszości językowe w południowym Tyrolu i w północno-wschodnich Włoszech“. Tutaj romańskie mniejszości językowe korzystają z różnych – ze względu na przynależność do określonej prowincji – przywilejów. W południowym Tyrolu (prowincja Bolzano) korzystają z uregulowania prawnego dotyczącego autonomii, która była pierwotnie zapewniona Niemcom (jako mniejszości we Włoszech, ale większości w tej prowincji), podczas gdy w prowincji Belluno są one wyraźnie upośledzone. To różne traktowanie ma następstwa jeśli chodzi o prestiż i szanse przetrwania owych mniejszości językowych.

Ze zrozumiałych powodów kilka referatów dotyczyło sytuacji polityczno-językowej w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca obrad, tzn. w Alzacji-Lotaryngii. Zmienna przynależność tego niemieckojęzycznego obszaru do Francji i Niemiec i napięte przez dłuższy czas stosunki między dwoma państwami prowadziły z biegiem czasu do licznych zmian polityki językowej. Sytuację komplikuje to, że w Alzacji chodzi przede wszystkim o takie obszary, na których rozpowszechniony jest głównie niemiecki dialekt, nie zaś język literacki. W swoim referacie „Język regionalny w Alzacji“ Adrien Finck i Maryse Staiber (Strasburg) opisali współczesną sytuację językową. Wskazali oni w szczególności na to, że pojęcie „język regionalny“ obejmuje zarówno odmiany dialektalne, jak i niemiecki język literacki. Dalej opisali oni próby zmierzające do tego, aby sytuację językową Alzacji, jako dwujęzycznego regionu Europy, ocenić i wykorzystać jako positivum. Filologiczno-historycznego sporu z powodu Alzacji i Lotaryngii, który wrzał między Niemcami i Francją w czasach, kiedy oba regiony były krajami Rzeszy Niemieckiej, dotyczył referat Wolfganga Haubrichsa (Saarbrücken) „Wojna profesorów.“